

Kényes egyensúly

Tudományos munka a múzeumban

Hadd ne kezdjem azzal a már minden ízében elcsépelet kijelentéssel, hogy a kultúrára manapság egyre kevesebb pénz jut. De úgy látszik, mégis ezzel kell kezdenem, mert ez van, köntörfalazni meg minek. A pénz amennyire segítség lehet, hiánya legalább annyira gátolhatja egy intézmény működését. A Fekete Házból Lengyel András tudományos titkár kérdeztük, hogy a pillanatnyi helyzetből kiindulva milyen tervek foglalkoztatják.

– A tudományos titkári tisztelet belső pályázat útján nyertem el, ekkor vázoltam a terveimet. Ezenkívül más vélemények is elhangzottak, így állt össze nagyjából, hogy mit kellene csinálnunk. A pénzügyi viszonyok megváltoznak, ezért a múzeumi tudományos munka pénzügyi hátterét is meg kell változtatni, pontosabban több lábra kell állítani. Az eddigi, költségvetésből való finanszírozás mellett egyéb forrásokra is szükség van. Ezért célszerű létrehozni egy múzeumi tudományért alapítványt, ami külső pénzeket kanalizálna a kutatásokba. A szervezés most folyik, hamarosan beadjuk a cégbíróshoz. A múzeumi tanács javaslatára az igazgató már kinevezte a héttagú kuratóriumot, melynek először inkább a pénzszerzés, mintsem a pénzosztás lesz a feladata.

– A támogatóknak milyen érdekeltsége lenne az alapítványban?

– A konkrét módokat még ki kell találni. Két dolgot viszont biztosan tudunk nyújtani. Részben a régióknak és városoknak a dolgait tárgyaljuk, tehát közös terepet vizsgálunk, részben pedig a kiadványainkban feltüntetjük a szponzorokat, esetleg elhelyezhetjük egyéb reklámjaikat. Nagy hiba lenne részünkről, ha olyan színben tetszelegnénk, hogy a támogatást megfelelő módon tudjuk viszonzni. A pénz leginkább azzal hálálhatjuk meg, hogy megfelelő színvonalat produkálunk.

– Milyen kiadványokat terveznek, lesznek-e újak?

– Mindenképpen új kiadványstruktúrát kell kialakítanunk. A múzeumi alapkiadvány eddig a Múzeumi Évkönyv volt, amely műfaját tekintve elég vegyes, található benne régészet, néprajz, történelem, irodalom, művészettörténet, a természettudományon át a numizmatikáig minden. Ezek önmagukban mind fontosak, de nincsen olyan olvasó, aki a cincéretet és a régészetet egyaránt lelkesedéssel olvassa. Ezért célszerű az évkönyvet szakterületekre szétbontani, mi négy különálló kötetet terveztünk: régészeti, néprajzi, történelmi és természettudományi. Természetesen néhány korábbi kiadványunk is tovább létezne. Újra indulna a Múzeumi kutatások Csongrád megyében című füzet sorozat, és folytatódna a Szeged művelődéstörténetéből című sorozat.

– Változik-e a kutatási profil?

– Nem lesz könnyű feladat a múzeumi szervezet kutatási profiljának újragondolása. Meg kell választanunk, hogy melyek azok a területek, kutatási témák, amikkel foglalkozunk, illetve melyek azok, akik az egyes emberek hobbijának tekinthetők. Nagyon kényes egyensúlyt kell kialakítani. Valamiféle tisztaságra törekszünk majd. A megyei múzeumi szervezetnek elsősorban a régiót és a várost kell feldolgoznia.

– Tehát arra vannak tervek, hogy mit lehetne a pénzzel csinálni, de mi történik akkor, ha nem lesz pénz?

– Ha előáll az a helyzet, hogy az alapítvány sem tud pénzt szerezni és a múzeumi költségvetést is jelentősen megfaragják, akkor az a múzeumi kutatásokat jelentősen visszavetné, illetve a publikálást gyakorlatilag lezámá. Ha ez lesz a helyzet, nem marad más hátra, minthogy azokon a területeken, ahol lehet, ott az asztalfióknak kell dolgozni. De szerintem ennek az esélytelenségnek kicsi az esélye.

– Mennyire tipikus a szegedi helyzet?

– Budapesten a Legújabb Kori Történelmi Múzeum is hasonló cipőben jár. Átnéztem az alapítványi nyilvántartást, és abból is az derült ki, hogy több helyen is különböző céllal megpróbálják az alapítványi ügyeket működtetni.

PODMANICZKY SZILÁRD

RocksRock

Kocsmopera – Bál

Hobo és PUF

Hobo Blues Band az ifjúsági házban, másnap Pál Utcai Fiúk a MÁV Művelődési Házban. Két lemezbemutató koncert – két ritka értékes anyag.

A Bál a PUF egyik legsikeresebb számának és egyben – immár második – lemezének címe. Az „A” oldal válogatás a rajongóknak, hiszen a címadó dalon kívül helyett kapott rajta a Jégkirálynő és a Fiala lányok is. Maga az album nyersebb, rockosabb az előző lemeznél, de az igényes hangszelvény itt is szemet, akarom mondani fület szúr. A hangzás dinamikusabb, keményebb, jobban hasonlít a koncertek hangulatához. S egy csemege a „B” oldalról, feldolgozták az LGT egyik slágereit, a Nokedl from a dalt. Hogy ehhez mit szolt Presser Gábor, azt nem tudom, de talán, meglepődve tapasztalhatta, milyen jó az új változat. Stílusmeghatározásokkal nem érdemes vergődni. Eredeti, igényes és kulturált, neoprogresszív zene, mely egyesíti

magában a punk dübörgését, energiáját, a jazz színvonalas hangszelvényét és a beat szövegvilágát, gondolatiságát. Utóbbi egyébként morális gondolatok a háborúról, szerelemről, a jövőnkéről, de a hangulat nem ilyen nyomasztó, hanem optimista muzsika, amelyre jól lehet rojni a buliban, akarom mondani a Bálban. Nem állítható ugyanez az optimizmus a HBB Kocsmopera című albumáról. De ezen nem csodálkozhatunk, hiszen a pimasz cím és a borító is ezt sugallja. Egy félig töltött krigli, három féldeci, konzervesüveg fedelében elnyomott cigarettavégek, gitárnyak elpattant húrokkal és zöld lámpaerő az elmaradhatatlan gomolygó füsttel.

A zenéről nem érdemes sokat beszélni, a Póka-Táttra-Tóth triumvirátus garancia a mondani-változat. Stílusmeghatározásokkal nem érdemes vergődni. Eredeti, igényes és kulturált, Földes László, mint mindig, most neoprogresszív zene, mely egyesíti

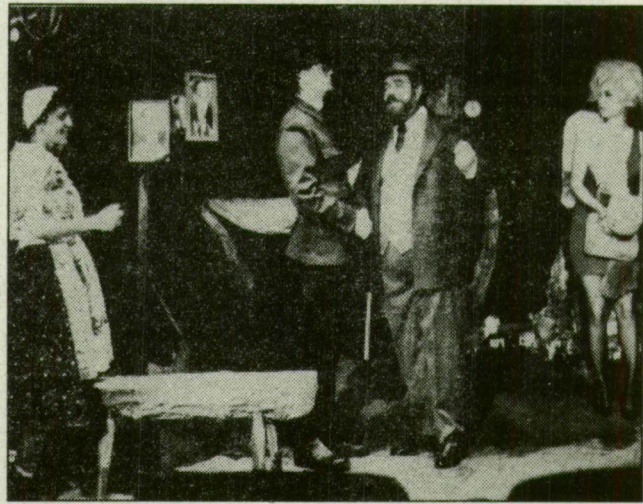
Hőbörgő Mátyás János Károly

Wietkiewitz-bemutató a Tantusz színpadán

Az unalmas színház nem feltétlenül rossz, de mert megbízható, falai között az elvárható jó mennyisége is kiszámítható, kockázat nincs, az ismeretlen valami. Úgy hallottam, Sándor János a Hőbörgő premiere előtt néhány nappal azt mondta, hogy most vagy nagyot bukunk, vagy nagy siker lesz. Ilyet pedig csak az a rendező mond, aki kockáztat.

Mármost annyi történt péntek este a Tantuszban, hogy Sándor János Hőbörgője nem lett bukás, nem lett kimagaslóan színpadképző produkció, lett inkább amolyan középszerű, élvezhető és szórakoztató előadás annak ellenére, hogy a rendező jócskán kockáztatott. S akkor ez a néhány könnyű mondat csupa ellentmondás, de feloldás, akárcsak a mi kis keletis európai életünkben: nincs. És, már megbocsássanak, nem is lesz. Nemhogy mert nem akámánk, de lássák csak, erefelől az élet ilyen engesztelhetetlen.

Sándor János kockáztatott azzal, ahogyan összeomlasztotta a coci-alizmust. Minden ismerős történet. Ismerősről meg, hisz tudjuk, semmit vagy kockázatos! Wietkiewitz darabja magyarosított karriertörténet volt, ahol a képviselői-dzsentróid világ már csak emlék egy-két letépett, s elhasznált, s átörökített – a Valentine – nőszírommal; eljő aztán a kommunista hatalomátvitel, a sztálini terror, '56, a puháska diktatúra, s végül a békés Bumm, és mindez a negyven év a szent és profán, esendő és mégesendőbb kulcsfigurájával, Hőbörgő Mátyás János Károllyal, aki – tetszik, nem tetszik

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

– nagyon hasonlít miránk. Röhögni való pasi. Kövér és kanos és ravasz és ostoba. Azt hiszem, Király Levente igen nagy szeretettel művelte ezt a szerepet, és a szerep is kedvelte őtet, az est legszerencsésebb egybetalálkozása volt. Király művész úr lendületes volt, bájosan hataloméhes, és a barna szőröcskát éppoly történelmi hűséggel viselte, mint az éjfekete klott alsóneműt.

S akkor a többi figura, a többi mink – mert mi vagyunk ott, bizony mi – ugyancsak el lett találva. Fekete Gizi például a nej nőiesen ravaszka, törtétecske szerepében, Janisch Éva, mint csábító tanítónőcske, Jakab Tamás, aki az egyik legszórakoztatóbb szegedi színész immár, egyre inkább egyéniség, aztán a kalandorselymes Ragó Iván, a zsidóselymes Bobor György, a

talán legtopikusabb figurát játszó Somló Gábor, valamint az illumináltra használt nőszírom, Andódy Olga és a végtelenül ostoba, népi írrok, azaz Kiss László. Zsófi, vagyis Müller Júlia híjjogtatásából talán több volt a kelle-ténél. Pici, túlhazbó didaktika.

Mondom, lendületes, jó előadásnak tartottam a péntek estét. Azért akad számomra kettő darab problematika. Az utóbbi egy-két esztendő legnyilvánvalóbb, színházi deszkákra leginkább alkalmas jelensége az ember, mint KÉPVISELO. És erről szól a darab is, hogyan, miféle lelki, hatalmi rafinériák árán képvisel valaki valamit oly nagyon. Itt a történet az összeomlásig tartott. Ez időben cirka a nyolcvankilences esztendő. Talán nagyobb átjátszás, átjáráhatóság lenne szükséges ebbe a

mai, deformatikus korba, amikor képviselni ezt meg azt, nos az csak igazán az érdekes dolog.

Aztán a romok alól csak az ún. ejtőernyős lények másztak ki, róluk majd később. Ezt különben, márhogy ezeken kívül mindenik korfigura alatt, a törlemelkek alatt marad, nem hinném. A feleség, a tanítónő, s a többiek. Kedves és jó érzésű vitám lenne afelől, hogy nem mászik-e mindenki elő végül is, hogy ilyen visszavonhatatlanul beterített-e bennünket a rosszul használt, s folyvást elrontott idő. Lásd óraállítgatás. Én azt mondanám, hogy utóbb mindenki kimászott és röhögött, kuncogott kinagyított maga-magán. Ez a kinagyítást pedig Molnár Zsuzsannának köszönhettem, aki apró falvacskákat rajzolt a szereplők alá. Jó ötlet volt.

Szóval, még néhány szó a túlélőlényekről. Nagykövetek, pénzügyminiszterek, ilyen figurák. A rendező hagyott nekik egy-egy széket az ülőtérben, hát Ananásizs éppen odaült a végén, onnan tapsolt, ahol a kritikus is üldögélt, s verte a tenyerét. (Szerintem az ejtőernyős felirat megintcsak didaktikus kissé, s talán egy másfajta megoldással meglepetésszerűbb, de éppoly nyilvánvaló lehetne a dolog.) Tudják, mi az egészben groteszk? Nem, hogy Ananásizsnak tetszett a színház. Ellenben az, hogy tényleg, hogy valóban nagyon tetszett neki.

DARVASI LÁSZLÓ

Ritka jubileum

Melis György kétezredik előadása

Melis György Kossuth-díjas kiváló művész, az Operaház örökös tagja, csütörtökön ünnepli kétezredik előadását. Mozart: Così fan tutte című vígoperájában Don Alfonso szerepét énekl

Kamarazenekari napok

A Budapesti Vonósok és Kocsis Zoltán

A kamarazenekari napok zárókoncertjének kihívása volt, hogy Kocsis Zoltán, a világklasszis zongoraművész karmesterpálcát ragadott, s a Budapesti Vonósok (művészeti vezető Botvay Károly) elé állt. Túlzás volna azt állítani, hogy megkapó látványt nyújtva dirigált. A bal kezét – mely a mesterség szabályai szerint igen változatos, sokrétű feladatok megoldására hivatott – szinte egyáltalán nem használta. Jobbára csak a metrum jelzésére vállalkozott pálcás kezével. Ám a Budapesti Vonósoknak ez is elegendő volt. Nyilvánvalóvá vált, hogy rendkívül magas intelligenciájú együttesről van szó, amely képes valamilyen minimális irányító jelzés-rendszerre is, valószínű nem kevés termékeny alkotói próba után, Kocsi Zoltán egyéni Mozart-képét megjeleníteni. Érződött, hogy elfogadják ezt az elképzelést, s odaadón együttműködtek az irányító zongoraművésszel.

Mozart B-dúr fagottversenyének (K. 191.) szolisztájaként kitűnő muzsikust ismerhettünk meg Lakatos György személyében. A nem kimondottan szólózársra alkalmas hangszerről el tudta hitetni, hogy az Isten is versenyművek előadására teremtette. Szólalmát mívesen, kimunkált precizitással s egyéniségének színeivel árnyalva, kivételes virtuozitással játszotta. A varázslatos légkör megeremtetését jelentősen befolyásolta a zenekar is, mely az alkalmazkodás magasiskoláját mutatta be. Kocsis legfőbb erőnye volt ezen a koncerten, hogy szolisztatündökléshez szokott személyét a legszentebb muzsikusi alázattal rendelte a mű, illetve a versenymű szolisztájának szolgálatába. Kiválóan kísérték. Az első tétel édes, éterien finom pianóival ugyanúgy elbűvöltek, mint az intenzívebb dinamikájú részletekkel. A második tételnek szinte lábujjhegyen járó pianóival kész-tettek csodálatra, s az édes, bensőséges dallamformálással. Vízit ébresztettek; mintha túllátóly mögött lebegnének az ábrándozó, szépséges, finom, talán nem is hús-vér lények. A harmadik tétel már földközbe került. Széles mosolyú gesztussal indult a táncos muzsika, hogy aztán továbbra is gyönyörködtesse az akvarell színek átlátszó, világos, fénylő ragyogásával.

Mozart A-dúr klarinétversenyének (K. 622.) szolisztája Berkes Kálmán volt. Játékával amolyan csipkésabós, könnyed világot jelentett meg. Ele-gánsan, olajozottan, puritán virtuozitással játszik, de kicsit testetlen a hang és mondanivalója a felszínről cseveg. Olyan egyoldalú Mozartot jelentettek itt meg az előadók, akiről az a benyomásunk támad, talán nem is földi ember volt, hanem bizony tündér, aki nem

kenyeret fogyaszt, hanem mennyei mannával s nem bort iszik, hanem égi nektárt. Pedig a hús-vér Mozart bizony nem vetette meg a földi örömeiket, s kottafejeiben ezen gyarló földi világ mélységes szeretetéről is vall.

Jeney Zoltán: Quemadmodum című műve igencsak amolyan polgárpukkasztó alkotásnak készült. Az első percekben még jóindulatúan hívó a hallgató és reméli, hogy a szünetekkel szabdaltságot semmi az ő figyelmének még intenzívebb felcsigázására hivatott. Őt perc elteltével azonban a nézőtérben finoman emelkedik a diszkrét neszezszej. Végre egy kisebb zenei történés a pianissimo mocorgó diszsonanciákban, valami megmozdult a kompozícióban, hogy azután ismét magába zuhanjon. A szünet csöndjében – mert a közönség azért roppant fegyelmzett – a muzsikusok kottalapozásának surrogása hallatszik csupán. Az egyik nagybögös verejtékező homlokát törli. Nem hiszem, hogy ez az alkotó szándéka szerint lenne része a darabnak. Inkább arról van szó, hogy a hangzó anyag annyira érdektelen, hogy a jámbor hallgatónak ilyesmit észrevenni is marad ideje és figyelme. Már tíz perc eltelt, míg végül egyetlen konszonans harmónia (egy dúr kvartszext) pianissimó remegésével ér véget a darab. Filmzenéknek, valamilyen extrém történéshez talán remekül használható lenne ez a mű, de így, önálló főfogásként talált zenei élvezethez kevés. Van, aki azt vallja, hogy a zene foglalkoztassa csupán az értelmet, az intellektust, s filozófiai kategóriák sémáiba illeszkedjen. Úgy tűnik, a szerző is ezt gondolja. Számomra azonban nem ez a zene, hanem az, amiben a hallás, a szív és az értelem szentháromsága egyidejűleg leli örömét. Mozdítson ki az élmény valamilyen irányban, és semmiképpen ne maradhassak közömbös.

Mint például a koncerten zárószámként felhangzó Richard Strauss-kompozícióban, a Concertinóban klarinétra és fagottra. A zenekar ismét intenzív atmoszférateremtő erővel muzsikált, nem kevésbé az élükön játszó két virtuóz Lakatos György és Berkes Kálmán. Kellemes, lenge dúr világ fényében sütkérezünk, a két szólóhangszer szellemesen felelget egymásnak, jól érezzük magunkat. Virágba borult, érett tavasz, kora nyár hangulatát idézi a vibráló, mozgalmas muzsika.

BERÉNYI BOGÁTA

TAKÁCS VIKTOR